



KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 109, GOD. V, BEOGRAD, utorak, 22. MART 2011.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sljedeći broj izlazi 19. aprila

MIXER

Piše: Ivana Simić Bodrožić

DRAGA REDAKCIJO BETONA,

molim vas, možete li mi pomoći? Imam taj problem sa Srbima, doduše, imam problem i s Hrvatima, ali o njemu nešto kasnije.

KOST U GRU

Ipak, ovaj sa Srbima je dublji, konkretniji, iracionalan i racionalan u isto vrijeme. Počinje u ljeto '91. kada sam iz Vukovara otišla na more i zapravo, da budem iskrena, nikad se više nisam vratila. Grad je u međuvremenu, tako su prenosili neki vaši mediji, „oslobođen“, a nekoliko godina kasnije, tako su prenosili naši, „mirno reintegriran“. U međuvremenu sam provela nekoliko nezaboravnih godina u prognaničkom smještaju u Kumrovcu, u bivšoj Političkoj školi za školovanje elitnog komunističkog kadra, ovo je istina, vjerujte, čekajući da ljetovanje završi. Također u međuvremenu, nestao mi je otac (znam, znam, već zvuči komplicirano, bilo je tu i vidovnjaka i svega). Od nekih komšija koje su se noć nakon „oslobođenja“ tamo zatekle, čuli smo da je posljednji put viđen na Ovčari, a vjerujte, tko god se tamo zatekao, nije završio dobro. U bilo kojem smislu. Još uvijek ga tražimo, zajedno s grupom koja je prošla „ručnu obradu“. Nakon tog cijelog džumbusa trebalo je proći mnogo vremena, noćnih mora, trebalo se naći pravih i nevjerovatnih ljudi (i jedan podlistak) da prestanem dobivati doslovno fizičke reakcije kad čujem „bre, lepo, ujdurma“ i tko zna još kakve-sve-ne izraze koji su rezultirali, pa gotovo, napadima panike. Moja komunikacija s „onom stranom“ svijeta nije postojala, ravna ploča zemaljske kugle završavala se kod Tovarnika. U mom životopisu sve je bilo besprijekorno čisto, osim jedne jedine mrlje; kada sam na Sajmu knjiga u Leipzigu prošle godine, umirući od gladi nakon nekoliko sati putovanja vlakom, autobusom, avionom, sa srpskog štanda (već halucinirajući od izgladnelosti), na nagovor hrvatskog kolege pisca maznula čokoladni kolač nakon čega me, na moj užas, satima ucjenjivao da će to ispričati svima koji me znaju. Jedina olakotna okolnost bila je da mu to nitko, tko god me poznaje, ne bi povjerovao. (Iako, moram ovdje priznati da sam imala jednu buntovnu pubertetsku fazu, oko '94., kad sam slušala Boru Čorbu jer su svi drugi slušali Thompsona, ali završila je brzo nakon što je *Kost u grlu* intervencijom mog starijeg brata začepila wc školjku). Nisam se mogla osloboditi osjećaja da kada sportski komentator spominje Srbina Đokovića, da ga zapravo vrijeđa, pa zaboga, ne može li ga nazvati nekako drugačije, nego Srbin? Općenito, na našim programima, desetljeće i pol nakon „oslobođenja“ i „reintegracije“ moglo se čuti sve više vijesti o aktivnostima s „one strane“. Ne samo vezanih uz ratne zločine i nevjericu koja obično dolazi nakon otriježnjenja, a nama ovdje poznatu pod ciničnom frazom „Pa ko nas, bre, zavadi?“, nego i o raznim sportskim, estradnim, svakodnevnim aktivnostima (naprimjer, tuča pravoslavnih popova pred manastirom). Do tada mi je već, moram i to priznati, od svih događaja iz prošlosti i dosljednog štreberskog potiskivanja, u glavi nastao popriličan kaos, praćen simptomima tjeskobe. Tada sam jednog dana, nakon što mi je dosadilo s neutvrđenim bolovima na lijevoj strani ispod rebra sjediti pred računalom i *googlati* simptome, riješila zapi-

sati ponešto od svega toga čega se sjećam. Sama sam se iznenadila konzerviranoj hrpi pustolovina djeteta koje odrasta po hotelskim hodnicima, izopačenom životu koji nam je bio normalan (u nedostatku alternativnog), i činjenici da se polako, ali sigurno segmenti mog života nesumnjivo počinju okupljati, priznala ja to ili ne (kad je postalo sasvim jasno da suživot dr. Jekylla i mr. Hyde puca po šavovima), oko tog horor filma započetog 1991. na ovim prostorima. Tako sam napisala roman. Tek ponešto sam izmislila, ali zapravo, radi se o meni. O nama. Srbima i Hrvatima. Zlu i jadu. Zločinima i profiterstvu. Nemoći. I djeci najprije, usred svega toga. I smijehu, također usred svega toga. Sigurno se pitate je li mi bilo teško, i da li mi je onda, nakon toga bilo lakše? E, pa reći ću vam; prvo je bilo lakše, a onda teže, onda teško, pa malo lakše, pa onda šta-ja-znam. E, da, onda sam u međuvremenu slučajno nabasala i na vas, onkraj ploče, onkraj mogućeg. Znala sam da također postoji neka kvaka (naprimjer, mora da izlazite dvaput mjesečno, mora da vas ne honoriraju, mora da ste neshvaćeni, da vas pljuju, privode ili već nešto takvo...), ali sama ta spoznaja o vama, bila je slična onoj moje trinaestogodišnje junakinje kada je rastrgana sumnjama naišla na pitanje u časopisu *Super teen*, koje je glasilo: *Imam petnaest godina, nemam dečka i samozadovoljavam se. Jesam li normalna? Jesi.*, to ju je dosta mučilo pogotovo srijedom kad je bio vjeronauk. Dakle, postoji taj *Beton*. Super. Koje olakšanje. Nikad mi nije palo napamet... Znači o tome se ipak priča „tamo“. I to kako se priča?! Neću sad reći, od tog trena okrenula sam novu stranicu, ne, ne ide to tako lako, ali recimo da sam odnedavno spremna razmotriti činjenicu



Ilustracije u broju: Aleksa Jovanović

da ako se jednom slučajno nađem kod Tovarnika, možda postoji ta mogućnost da me ne proguta crna rupa, nego da mogu nastaviti hodati dalje, klimavo, naravno, ali ipak. Možda ste u ovom pismu sad već pomalo izgubili nit, svašta sam do sada nadrobila, ali još samo malo strpljenja, stvar je dosta komplicirana. Kao što vidite, pitanje dolazi na kraju. Dakle, još jedanput: rat, roman, djeca. Čini vam se da nešto nedostaje? Da, kako je ono došlo do toga? (Izostavimo male zločeste čimpanze s noževima i mitraljezima.) Političari, naravno. U mojoj romanesknoj priči ne

MIXER

Ivana Simić Bodrožić: Draga redakcijo **Betona**

ŠTRAFTA

Valentina Milenković: Zašto kažeš Bora, a misliš na Ceru? Dragoslav Dedović: Srbija se brani u Lajpcigu

VREME SMRTI I RAZONODE

Predrag Lucić & Boris Dežulović: Melodije garde i estrade

BLOK BR. V

Aleksa Jovanović i Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada

spominju se puno, ipak se radi o dječjem svijetu, iako, naravno, urlaju iz podkonteksta, viču: „Ne čujem dobro!“ s jedne strane i „Zna se!“ s druge, ali stjecajem novih okolnosti i zbog moje želje da se konačno i svjesno pozabavim time, moram sad i o njima napisati ponešto. Ovu dvojicu luđaka ovaj ću put ostaviti tamo gdje, na sreću, sada i jesu jer imamo mi ove aktualne koji svakako zaslužuju malo pažnje.

NA KAVI S PREDSEDNIKOM JOSIPOVIĆEM

Dolazimo sada do Hrvata. Mjesto radnje: Zagreb, tramvaj broj šest. Vrijeme radnje: bliska prošlost; prije nekoliko mjeseci i dva dana prije posjeta srbijanskog predsjednika Tadića Vukovaru, skoro obljetnica pada grada (optimisti kažu ispričat će se, a idealisti donijet će dokumente o nestalima). Uzrok događaja (motivacija): neočekivana popularnost gore spomenutog romana o ratu i djeci. Stojim ja tako držeći se za štangu u tramvaju kad zvoni meni mobilitel. U neopisivoj gužvi promakne mi prvi dio rečenice gdje mi se netko predstavlja i čujem samo ugodan muški glas koji postavlja pitanje: „Biste li popili kavu s Predsjednikom?“ „Predsjednikom čega?“ zbunjeno pitam. „Pa našim Predsjednikom, Predsjednikom Hrvatske.“ „Ja?!“ „Da, vi. Predsjednik je čuo o vama od svog prijatelja gradonačelnika R. koji je posjetio promociju vašeg romana, oduševili ste ga, i eto, bilo bi lijepo kad biste se malo sastali i neformalno razgovarali. Onda?“ „Pa... Da, mislim, naravno, apsolutno, hvala, uh, baš ste me iznenadili.“ Možete vjerojatno zamisliti moje iznenađenje. Naravno, kad sam se malo sabrala, nazvala sam mamu, i općenito bližu rodbinu, čisto da znaju s kim imaju posla. A onda, kad sam se još malo sabrala i slučajno ugledala svoj odraz u staklu izloga, gotovo da sam pomislila, tako dakle izgleda osoba koja s Predsjednikom ide na kavu. Iskreno, bilo mi je drago, iskreno, pomislila sam, hajde, možda se nešto zaista mijenja, možda ipak, ipak, koliko god teško dopuštala tu mogućnost, nisu svi oni koji se bave politikom (oprostite mi sad) ista govna. I sad kreće ta pustolovina. Za sada ću reći samo pustolovina, čisto da vas napetost, iz prosto meni dragih, literarnih razloga, drži do kraja. Kiša lije, prijatelj me vozi do Predsjedničkog ureda, prolazim dvadeset šest portirnica, pipaju me, gledaju, gotovo skidaju moju novu haljinu za tu prigodu, a onda sprovedu u prostoriju s visokim stropom, glomaznim gadnim visećim lusterima i vrijednim djelima hrvatskih slikara na zidovima. Sjedimo tako Savjetnik i ja, časkamo kako se priliči i čekamo Predsjednika. Nakon desetak minuta ulazi dr. Ivo Josipović, užurbanim lakim korakom, za njim predsjednikov fotograf, tajnica, rukujemo se, stanite u sredinu, fleševi blizaju, ok, kratka s mlijekom, i meni molim, valjda to tako ide. Napokon, osoblje se povuče i ostanemo nas troje. Malo se odmjeravamo, a ja onda krenem, neću biti nepristojna. Predstavim se, (ne treba se valjda on meni) i kažem koliko mi je drago što me je pozvao, da mi je to za-

ista čast, misleći to što govorim iz dubine srca. Predsjednik se dobronamjerno smješka, kima glavom, zauzimamo svoje pozicije, sjeda preko puta mene, dolazi čas da mi se obrati.

„I, recite“, s visine koja mu priliči zainteresirano prozbori, „koji je vaš problem?“

Nakon kraće dramaturške pauze počinje mi prolaziti kroz glavu (what a fuck, rekli bi ameri) koji je moj problem???

„Pa...“, ovdje malo nastaje nelagoda, glupo je da te Predsjednik pita koji je tvoj problem, a ti ga zapravo nemaš, jer on je tebe zvao, a nije bio u stanju ni brifirati se tko mu dolazi, dobro, čovjek je zaposlen, ali morate priznati, ne počinjemo baš najbolje. Dakle, ne mogu odmah sakriti zbuđenost, na sreću ulijeće obaviješteni Savjetnik i milozvučno podsjeća Predsjednika.

„Znate, pa to je ona spisateljica iz Vukovara, sjećate se kako smo pričali da bi bilo dobro da se sretnete.“

„Da, da, da...“ Klimucka Josipović, čini mi se da mu nešto sviće, ali nije mu baš najjasnije o čemu se radi.

„Eto, baš lijepo da ste došli.“

Nešto mi govori da čovjeku možda malo tratim vrijeme, pa se odlučujem baciti na razgovor, pravi, važan, i iskoristiti, pretpostavljam jednom u životu, svojih četrdeset pet minuta s Predsjednikom.

„Kako je bilo u Vukovaru s predsjednikom Tadićem?“ pitam, to me stvarno zanima, a i tih sam dana silom prilika bila izvan zemlje.

„Ooo, sjajno je bilo!“ odgovara Josipović oduševljeno.

„A što je s tim dokumentima koje je donio? Moj otac je, naime, nestao na Ovčari pa me baš zanima...“

„A s tim? Pa ne znam, nisam ja to gledao.“ Točka.

„Aha.“ Točka.

(Kasnije se ispostavilo da se radi o rendgenskim snimcima i povijestima bolesti pacijenata vukovarske bolnice iz '89., '90. Valjda za slučaj ako je netko od tih pacijenata još živ, pa mu na sljedećoj kontroli zatreba. Inače, postoji divna fotografija primopredaje tog paketa važnog sadržaja. Zbilja povijesni trenutak.)

„Ali, on je pokazao baš pravu volju. Naravno, bilo je tu nekih, eto kako da kažem, kojima se to nije sviđjelo, ali, znate kako je to...“ Kaže Josipović.

„Dobro, ljudi možda misle da prije formalne isprike još neki preduvjeti trebaju postojati. Ipak, to je prvi dolazak u Vukovar, pitanje nestalih, recimo... A i vezanje posjeta Paulin Dvoru i Vukovaru, nije to baš isto.“

Ovdje samo želim napomenuti kako sam to rekla jedino iz razloga što je napad na Vukovar bio dio službene politike tadašnje Jugoslavije, dok s Paulin Dvorom, gdje su ubijeni srpski civili, to nije bio slučaj.

„Kako to mislite?“ trgne se Josipović. „Tamo su divljački ubijeni civili!“

„Znam da jesu, i žao mi je, samo...“ Prekine me i nastavi sad već grmjeti.

„A znate li vi kako su ih ubijali?“

„Ne.“ Gotovo postiđeno kažem.

„Stavljali su ih u burad i onda kotrljali niz neko brdo...“ Ovdje ću vas poštediti detalja koje sam morala slušati, a kad je s tim završio nastavio je dalje.

„Ili zamislite da ste vi obitelj Zec.“ Kaže Predsjednik meni.

„Da vas netko tako odvede usred noći, i ta djeca, pa to je strašno!“ (Radi se o srpskoj obitelji mučki ubijenoj usred rata, u Zagrebu).

Kimam glavom i zamišljam, i zaista, to je užasno i strašno, ali ne znam zašto bih to sada zamišljala jer mojoj obitelji u ratu se dogodilo sve što se moglo, osim što nisu ubijeni baš svi članovi. I ponovno kažem:

„Žao mi je.“

Kad pokušam reći bilo što drugo osim toga, Predsjednik me prekine. Više ga baš i ne slušam, više mislim o tome koja sam ja budala. Povremeno se priblerem i onda ga vidim kako mi pokazuje *press clippinge* o sebi, nezadovoljan veličinom članka koji su dnevne novine posvetile njemu i njegovim povijesnim izjavama, u odnosu na veličinu članka koji su posvetile branitelju iz Vukovara koji je izjavio kako Tadić mora osuditi režim i od njega se ograditi.

Želim da ovo što prije završi. Pitam se što ja ovdje radim, a onda mi postaje jasno - da sam samo dio priče koja se dobro uklapa u njegovu biografiju, obilježavanje obljetnice, razumijevanje silnog kapaciteta za obje strane. Ljudskog interesa za stvarno razumijevanje problema - nula.

Nedugo zatim završi svoj monolog o pomirenju, pogleda na sat, i dvije minute prije kraja baci se na lakše teme.

„I recite...“ Samozadovoljno, nakon što mi je pravničkim jezikom istumačio četiri Kantova pitanja primijenjena na politiku, razlog i dobar način funkcioniranja haškog tribunala, odmahnuo rukom na spomen Stanimirovića kao da se radi o dosadnoj muhi, i natjerao me da se ispričam za sve zločine koji su počinjeni u ovom ratu s hrvatske strane, pitao je:

„... imate li djece?“

„Imam dvoje.“

Široko se osmjehnuo ustajući se sa stolice i uskliknuo:

„Pa dajte da vidim slike!“

Mehanički vadim mobitel i pokazujem fotografiju sa zaslona, a Josipović se počinje kriviti i ushićeno kreveljiti uzvikujući:

„Joooj, kak' su slatki, pa ja obožavam djecu!“

Prati me prema vratima, što je dobro, jer ovo već ionako postaje nadrealno, a ja bih mogla postati nepristojna. Izlazim van, a ispred me čekaju namrgođena lica istarskih tartufara sa stvarnim, konkretnim problemima, da kvalitetno provedu svojih četrdeset pet minuta.

Kiša i dalje lije, pokušavam nazvati prijatelja koji me negdje u blizini čeka u autu, saznajem da je to nemoguće s obzirom da je ovdje blokiran svaki signal osim njihovog. Kišobran mi je ostao pod sjedalom, trebam li reći, pokisla se spuštam s brda elitne zagrebačke četvrti.

Da, tako izgleda osoba koja ide s Predsjednikom na kavu.

I da, političari. I Srbi. I Hrvati.

Draga redakcijo Betona, moje pitanje glasi:

Jesam li normalna? ■

ŠTRAFTA

Piše: Valentina Milenković

ZAŠTO KAŽEŠ BORA, A MISLIŠ NA CERU?

Vranje između dve Borine nedelje

Vranje će ove godine imati dve Borine nedelje, obe u tradicionalnom terminu od 23. do 29. marta. Sve se odigrava u atmosferi nekoliko sudskih procesa koje međusobno vode grad Vranje i Književna zajednica „Borisav Stanković“, a vezano za prava na organizovanje ove manifestacije. Zajednica u tužbi navodi da želi da zaštiti svoja autorska prava, a grad osporava da oni takva prava uopšte imaju u odnosu na manifestaciju, kao i na nagradu koja se u okviru nje dodeljuje. Odluka neće biti doneta do početka 45. Borine nedelje, jer je nastavak suđenja zakazan za 6. april.

CERA INCOGNITA

Čelnici grada poručuju i da je Osnovni sud u Vranju nedavno naložio Zajednici da se iseli iz Pribojićeve kuće, koja je vlasništvo grada, a gradonačelnik Mirosljub Stojčić, postupke Miroslava Cere Mihailovića, urednika Zajednice, okarakterisao je kao „bezobzirnost i bezobrazluk“. Na to je Radivoje Mikić, predsednik UO Zajednice i dugogodišnji član žirija, odgovorio da se radi o „golom političkom nasilju lokalne vlasti koja svojim odlukama ruži Vranje“, dodajući da su „u Vranju trenutno na vlasti oni koji su tobože zabrinuti za Boru Stankovića, a da je zapravo reč o bezobzirnem demonstriranju političke sile“. Gradonačelnik je uzvratilo da „Mihailović nije nikakva žrtva, već su žrtve građani Vranja od čijih para je finansirana Borina nedelja, a koji nisu znali koliko i kako se taj novac troši“, kao i da je „Zajednica za samo poslednjih šest godina od grada dobila više od 200.000 evra samo za Borinu nedelju“. Ako tome dodamo i činjenicu da Mihailović, nekadašnji radnik štamparije „Nova Jugoslavija“ sa srednjoškolskim obrazovanjem, od Vranja dvadeset godina prima platu koja trenutno iznosi 65.000 dinara, Mikićev zaključak je više nego patetičan. Uz to Mihailović za potrošeni novac nikada nije podneo finansijske izveštaje Gradskom veću i zato je skinut sa budžeta, a grad je ovih dana pokrenuo i zvaničnu finansijsku istragu o radu Zajednice.

U međuvremenu Mihailović je dobio podršku oba strukovna udruženja – UKS i SKD – za organizaciju paralelne manifestacije. U odbranu netransparentnog poslovanja stao je i Gojko Tešić, šef Odbora za kulturu Demokratske stranke, tako što je, pored Mihailovićeve najuže familije i porodičnih prijatelja, poput Marka Nedića, Mila Lompara i Radivoja Mikića godinama bio član žirija, da bi se nedavno, kada se digla medijska prašina iz njega povukao, a na njegovo mesto došao je Aleksandar Jovanović, kao predsednik.

Želeći da pruže podršku Mihailoviću, u Vranju su nedavno boravili i Miroslav Josić Višnjić, dobitnik Borine nagrade 1993. godine i Predrag Dragić – Kijuk, sekretar Srpske književne zadruge i član Odbora za slobodu stvaralaštva i ljudska prava UKS.

Tom prilikom oni su, koristeći se već istrošenom retorikom svojestvenom krugovima oko Mihailovića, sa akcentom na „otimačini“, „zatiranju“ i „uništenju“ Zajednice i neprimerenim poređenjem sa životnim stradanjima Bore Stankovića, uporno isticali da su ovde gostovali „najugledniji srpski prozni pisci“, perfidno izbegavajući suštinu celog spora – netransparentno poslovanje Zajednice.

Josić Višnjić je zapretio da on neće dozvoliti da se Borina nagrada, kako je rekao, zloupotrebljava. – Ne znam za ostale dobitnike nagrada, ali ja ću zabraniti Vranju da upotrebljava moje ime, ako onog dobitnika koga oni hoće proglase dvadesetprvim – poručio je.



Šta će uraditi sa novčanim delom nagrade (iznosi 3.000 evra), koji je svim dobitnicima isplaćivao grad, nije se izjašnjavao.

Vranjanci se Josić Višnjića, inače, sećaju kao pisca koji je 1994. godine, prvi i na sopstvenu inicijativu, otvorio Borinu nedelju ispred spomenika piscu u gradskom parku. Ostatak Srbije ga je upamtio kao nekoga ko je u Utisku nedelje, pre nekoliko godina, govorio o Legiji kao odličnom piscu i nadahnuto analizirao njegov književni opus.

Obračanje Predraga Dragića – Kijuka, sekretara Srpske književne zadruge, nije odudaralo od pret-hodnog. Zaboravio je samo da pojasni zašto pokušaj promene dosadašnjeg kulturnog modela Borine nedelje, nazivaju napadom na Boru Stankovića? Da li Borina nagrada bez ovih koji je sada smatraju svojom, nema nikakvu vrednost? Gde su ti uvredeni dobitnici Borine nagrade koji će ih kao čin podrške, zajedno sa novčanim delom od tri hiljade evra, vratiti? Ima li, pored ovih koji preko klana učestvuju, preko klana štampaju knjige i preko klana dobijaju nagrade, još pisaca koji sve to nisu a koji su i bez toga odlični i hteli bi da dođu na Borinu nedelju? Zašto kažu Bora, a misle na Mihailovića? Zbog čega se stalno poteže nekakvo zatiranje i linčovanje Bore kada u Vranju niko, nikada, nije ni pokušao da omalovaži njegovo književno stvaralaštvo? Zašto je jedno udruženje građana institucija, a Gradsko veće Vranja to nije? Ko je i kako Mihailoviću ugrozio umetničke slobode i u kojoj se to tački dodiruje sa Borinom nedeljom...

To preskače da pojasni i Mihailović kada se pismom, koje je potpisalo oko 180 pisaca, neki čak i po dva puta, oktobra prošle godine obratio predsedniku Borisu Tadiću, bivšem ministru kulture Nebojši Bradiću ali i „kulturnoj javnosti Srbije“ tražeći zaštitu od „medijskog i političkog linča“. Ističući da je „osnovni cilj hajke, koja je bez premca po svom staljiništičkom karakteru, da se Zajednici oduzmu svi uslovi za rad a njemu ugrozi egzistencija i mogućnost da profesionalno deluje u svom rodnom gradu“.

ESTETIKA DVERI I OBRAZA

Dragiću je, za one koji su zaboravili, 2006. godine uručena nagrada za životno delo, koju je ustanovio časopis Zbilja, a koja je tada dodeljena i Vojislavu Šešelju i Radovanu Karadžiću, a posthumno Dragošu Kalajiću i Nebojši Krstiću, vođi Obraza. Lako je proverljivo da je bio i redovni učesnik tribina koje je

organizovala ekstremna organizacija Srpski sabor Dveri na beogradskom Mašinskom fakultetu, da je potpisnik različitih apela koje su oni pokretali, peticije protiv zabrane Obraza, one iz 1997. godine kojom se štiti lik i delo Radovana Karadžića itd.

Mihailović, pošto su sve gradske ustanove kulture odbile da mu iznajme prostor za, kako gradonačelnik reče, nelegalnu manifestaciju, poručuje da će Zajednica, bez obzira na sve, i ove godine organizovati Borinu nedelju i „zadržati visok estetski nivo manifestacije“. Gde će to biti, ostaje nejasno. Grad će glavni program održati u Galeriji Narodnog muzeja, uz posete učesnika srednjim školama u Vranju i okolini u okviru akcije Piscu u školama, kao i uz prateće umetničke programe – performanse i video radove grupe Škart, Ivane Smiljanić i Igora Bošnjaka, na platou ispred Muzeja. Laureatu Književne nagrade „Borisav Stanković“, Veselinu Markoviću za roman „Mi različiti“ 29. marta u Vranju će biti uručena medalja sa likom Bore Stankovića, umesto statue koju je do sada dodeljivala Zajednica, i nagradu u iznosu od 3.000 evra. U međuvremenu i Zajednica je proglasila svog dobitnika – Vladana Matijevića za roman „Vrlo malo svetlosti“. Ko će to finansirati i koliko će sve koštati nismo uspeali da saznamo ali, na konferenciji za novinare koju je Cera Mihailović organizovao, rekao je da se nada da će im finansijski pomoći Dragoslav Mihailović, predsednik ovogodišnjeg Organizacionog odbora, koji je nedavno dobio nagradu Zlatni suncokret vrednu 5.000 evra. Da li se šalio ili ne, zna samo on.

U brojnom Organizacionom odboru od desetak ljudi, koji je sačinio grad, nalaze se lokalni književnici i rukovodioci ustanova kulture. Sa druge strane, u Odboru Zajednice, pored Dragoslava Mihailovića, skoro porodična manufaktura: Miroslav Cera Mihailović, Sunčica Denić Mihailović, njegova supruga, Slađan Milošević, njihov zet i još dvoje intimnih prijatelja.

NOVI NEDELJNI POREDAK

Grad je oformio i Umetnički savet, u kome su pored Zorana Najdića, gradskog ministra za kulturu, vajara po struci, Dejan Ilić, urednik u časopisu Reč i izdavačkoj kući Fabrika knjiga i Ružica Marjanović, organizatorka regionalnog književnog festivala Na pola puta. Zajednica nema Umetnički savet.

Gradski žiri, za koji je predviđeno da se menja na dve godine, ima pet članova: Mirjana Đurđević, predsednica žirija, Vladimir Arsenić i Tijana Spasić, književni kritičari i dvoje članova sa lokala – Zoran Dimić, profesor filozofije i Vesna Petrić, bibliotekarka. Predsednik žirija Zajednice je Aleksandar Jovanović, a članovi su Goran Maksimović, Radivoje Mikić i Milo Lompar.

Borina nedelja koju organizuje grad ugostiće značajne stvaraocice iz Srbije, Makedonije, BiH i Crne Gore, sa ciljem da se publici u Vranju predstavljaju aktuelni pisci različitih generacija koji pišu o temama bitnim za društvo u kome živimo: Jasna Koteska i Nikola Gelevski iz Skoplja, Saša Ilić, Mirjana Đurđević, Sreten Ugričić, Mileta Prodanović i Svetislav Basara iz Beograda, Nenad Veličković iz Sarajeva i Enes Kurtović iz Sanskog Mosta.

Što se programa Borine nedelje tiče, Zajednica ga je predstavila 8. marta u Beogradu, u Udruženju novinara Srbije. Izgleda ovako: prvo veče biće posvećeno dosadašnjim dobitnicima Borine nagrade, drugo piscima iz UKS, treće piscima iz SKD, četvrto ediciji Matice srpske - Deset vekova srpske književnosti, peto mladim piscima okupljenim oko časopisa *Treći trg*. Tema okruglog stola je „Razaranje srpske književnosti“, a poslednje veče je posvećeno Vladanu Matijeviću.

To faktički znači, kako tvrdi rukovodstvo grada Vranja, da Zajednica celu manifestaciju organizuje sasvim nelegalno i da nastavlja sa starom praksom da program i ime dobitnika nagrade obelodanjuje najpre u Beogradu pa tek onda u Vranju, gradu koji ih je dvadeset godina finansirao sa tri do četiri miliona dinara godišnje.

Ako je suditi po književnicima i temama koje će se ove godine pokrenuti, 45. Borina nedelja će dobro prodrmati Vranje, ali i celu Srbiju i dovesti publiku željnu dobrih razgovora i polemika na književne večeri. To raduje sve dobronamerne Vranjance koji su se umorili od mahom nezanimljivih gostiju i beznačajnih tema. ■

BETONJERKA MESECA

Ko ne razume Peticiju, ne razume Srbiju.

Koštica dr Vojislav

Piše: Dragoslav Dedović

SRBIJA SE BRANI U LAJPCIGU

Hronika tragikomičnog nesporazuma

Direktor Lajpcškog sajma Oliver Cile me je pozvao u martu 2009. da razgovaramo o organizaciji tematskog težišta 2011. Odmah sam shvatio kakva je to šansa za Srbiju. Cile je čak predložio srpskim partnerima da ja preuzmem koordinaciju. Oni su mudro ćutali, mjesecima. Tek u jesen 2009. me je Vida Ognjenović pozvala mejlom da „svratim“ do Frankfurta, pa da dogovorimo „neke stvari“. Tada sam već radio za jednu međunarodnu mirovnu organizaciju u Bonu. Ocijenio sam da je ponuda da proćaskamo u Frankfurtu svakako ljubazna ali neozbiljna, pa sam se zahvalio. Nedugo potom sam saznao da će Dragan Velikić preuzeti ulogu koordinatora.

KAFANSKI RAZGOVORI NA NAJVIŠEM NIVOU

Oliver Cile me je nešto kasnije zamolio da mu se kao savjetnik pridružim na višednevnom putovanju u Beograd i Novi Sad u februaru 2010. Na put su pošli i ugledni austrijski i njemački izdavači. Tek u Beogradu smo od Velikića saznali da je on samo nekoliko dana bio koordinatorski i da se povukao. Dakle, godinu dana uoči velikog nastupa u Lajpcigu 2011. nije postojao niko ko bi povezao sve konce iz Srbije i Njemačke! A to srpska javnost nije znala. To će se pokazati kao suština rada ljudi u Odboru – netransparentno odlučivanje i haotično planiranje.

U ugovoru koji je Cile potpisao sa srpskom stranom piše da se Beograd obavezuje da će pravovremeno odrediti nekoga ko vrlo dobro poznaje obje kulture. Potom je krizni razgovor sa Hamovićem



u hotelu Moskva izrodio ideju da se ja prihvatim tog posla. Ovaj put sam sebi rekao da je to možda šansa da se stvari promijene u korist srpske književnosti. Pristao sam. Dan kasnije, u Novom Sadu me je Zoran Hamović pozvao u kancelariju Radoslava Petkovića. Njih dvojica su na moje veliko iznenađenje usmeno utvrdili pazar – ko treba da ide na Lajpcški sajam 2010. To je meni izgledalo kao privatna kafanska sesija. Te ovaj može, a onaj ne može. Ja sam nagovijestio da ne mogu prihvatiti taj način rada.

Već sljedeći potez je doveo do ozbiljnijeg nesporazuma. Do Lajpciga 2010. je ostalo samo nekoliko sedmica. Hamović i Odbor za organizaciju sajma (Vida Ognjenović, Vladislav Bajac, Sreten Ugričić, Vladimir Kopicl, Radoslav Petković i LasloVeigel, a Ministarstvo se kolebalo između Mladena Veskovića i Jagode Stamenković) su me zamolili da im napravim koncept nastupa. Uradio sam to, a Hamović je uzeo crvenu olovku i koncept do te mjere izmijenio da sam ja shvatio kako njih ne interesuje da li će poruka zaista stići do Nijemaca, već kako će tu poruku prepakovati za domaću upotrebu. Saopštio sam im da ne stojim na raspolaganju za sprovođenje odluka u čijem donošenju nisam učestvovao. Pripre-

mili su program bez mene. U Lajpcigu 2010. su imali simpatično dizajnirani štand, ali sadržinski je to bilo tanko – sve nastupe srpskih pisaca planirala je i platila njemačka Fondacija Traduki, pošto je Beograd, naravno, zakasnio da se prijavi na programe.

ČITANJE GRADA IZ SVINJSKE PLEĆKE

Na tom sajmu smo se uz posredovanje Olivera Cilea dogovorili da ipak pokušamo da saradujemo. To je potvrđeno na sastanku početkom aprila u Beogradu. Prema dogovoru, ugovor je trebalo sačiniti i potpisati odmah. Ugovorni odnos sa koordinatorskom je ponovo potcrtan kao dio obaveze koju su preuzeli prema Lajpcigu. Taj ugovor nisam potpisao ni naredna tri mjeseca. Ipak sam radio na lobiranju, premrežavanju, pripremao teren za nekoliko festivala i časopisa. Jer pripreme su već ozbiljno kasnile. Ali nisam imao mandat. Recimo, u švajcarskom Solaturnu, gdje sam bio pozvan na tamošnji međunarodni književni festival, razgovarao sam sa direktorom sajma i predstavnicima Tradukija, ali i sa nekim kolegama iz Srbije o projektima koji su planirani za Lajpcig 2011. Ugovorio sam nekoliko projekata kao autor, ali nisam mogao pregovarati o konceptijskim stvarima u ime Beograda – Odbor se naprosto nije javljao, pa nisam imao mandat. U julu mi je Ministarstvo saopštilo da ne prave retroaktivne ugovore. Dakle, radio sam nekoliko mjeseci bez ugovora, privatno, na sopstveni rizik, ali da mi nude tromjesečni ugovor od jula do septembra. Očito, približila im se realizacija obaveza koje su preuzeli ugovorom Ministarstva i Lajpcškog sajma – u avgustu je trebalo dovesti njemačke novinare u Srbiju, a u oktobru u Frankfurtu najaviti program za Lajpcig – pa su prihvatili privremeno i mene kao koordinatorski i način rada koji sam predložio. Pristao sam da bi konceptijski cijela stvar ipak ostala otvorena za vanklanovske kolege.

To je jedini ugovorni odnos koji smo imali.

U Odboru je ključna ličnost do ljeta 2010. bila Vida Ognjenović. Lista njenih obaveza i funkcija me je impresionirala – od ambasadorke u Skandinaviji, predsjednice P.E.N.-a i potpredsjednice Demokratske stranke. Takva koncentracija moći je iskušenje i za čelični karakter, kakav nesumnjivo posjeduje gospođa Ognjenović.

Vida Ognjenović se povukla prošlog ljeta da bi se posvetila organizaciji Međunarodnog kongresa P.E.N.-a u Beogradu, posao sa Lajpcigom je valjda od početka bio sporedno gradilište. Hamović je preuzeo glavnu ulogu. U avgustu sam organizovao dolazak njemačkih novinara – u posljednja tri dana su promijenili program i ubacili izlet do Oplenca koji je po sebi simpatičan (dobro pečenje, vino i impozantne freske), ali nije imao nikakvog dodira sa odavno dogovorenom koncepcijom cijele posjete koja se zasnivala na „čitanju grada“. Tu samovolju su njemački gosti doživjeli kao nepouzdanost – tako je to kada probudite očekivanja, a onda ih izneverite.

Niz propusta u organizaciji posjete nije spadalo u puki slučaj. Neki pisci su bili isključeni iz spiska pozvanih na javni razgovor, jer su oštri kritičari zvanične kulturne politike. To sam saznao tek kada sam sreću jednog od njih na Terazijama i čuo da ih Ministarstvo nije zvalo. A meni je Vesković rekao da jeste.

HOD PO MUKAMA U FRANKFURTU

Naredni korak – pripremu i realizaciju Frankfurtskog sajma koji je morao biti u funkciji najave Lajpciga – morali smo opet odraditi na mišiće.

Često sam na udaljenosti od 1200 kilometara morao voditi beskonačne rasprave o stvarima koje su svugdje u svijetu najnormalnije. Na primjer, kada pripremate konferenciju za štampu na najvećem sajmu knjige na svijetu – onom u Frankfurtu – morate da obavite sve domaće zadatke na vrijeme. Tražio sam od Beograda da izdvoji 300 evra i rezerviš prostor Forum dijalog za konferenciju za štampu. Ja to ne mogu jer nemam nikakvu finansijsku nadležnost. Kako da ne, rekli su, a onda su sve moje pokušaje da ih pokrenem sedmicama glatko ignorisali. Potom su svi termini bili razgrađeni i mi smo se skoro pomirili sa žalosnom činjenicom da ćemo u Frankfurtu opet improvizovati na štandu. Uključio se Cile, njegov tim je uspio da nas stavi na sam vrh liste čekanja pa smo imali sreću kada je neko otkazao termin – u posljednjem trenutku nam je pošlo za rukom da izađemo na binu koja je poslije Frankfurta u Ministarstvu bila pohvaljena kao veliki uspjeh.

Onda se čovjek zadužen za organizaciju Frankfurta u Ministarstvu razbolio baš uoči sajma. Stvar je preuzeo Hamović, odradio sve kako se njemu dopada, nije uvažavao činjenicu da u pripremi ima u najmanju ruku još koordinatora, Lajpcški sajam i zajedničku, dogovorenu koncepciju. Kada je zaključio da je zadovoljan pripremama – isključio se iz komunikacije. Posljednji mejl mi je napisao 29.9. 2010, a pet-šest dana kasnije ja sam morao da vodim konferenciju za štampu – najznačajniju u cijeloj godini. Kada sam stigao u Frankfurt nisam mogao da uđem na Sajam, jer je Ministarstvo „zaboravilo“ da mi ostavi ulaznicu. A prva tri dana možete ući samo sa pozivnicom i ulaznicom, obični smrtnici ne mogu da uđu, sajam je na početku otvoren samo za stručnu publiku. Direktor Lajpcškog sajma je priskočio u pomoć, po-

slao je hitno kartu. Na štandu su me dočekali sa ružnim riječima, jer sam se usudio da im kažem da je organizacija traljva. A cijela ekipa je spavala u Majncu, zato što nisu na vrijeme rezervisali hotel u Frankfurtu. Frankfurt funkcionise tako da je neformalni dio naveče, na prijemima velikih izdavača, isto tako važan, ako ne i važniji od onog sajamskog dijela. Mi to, naravno, nismo odrađivali iz Majnca. To je kao da dođete na Beogradski sajam, a noćite u Smederevu. A rezervisati sobe nekoliko mjeseci unaprijed nije neka velika mudrost.

HAMOVIĆU IMA KO DA PIŠE

Posle Frankfurta su napravili veliku konferenciju za štampu u Beogradu, gdje su slavili sami sebe. To je princip rada - zasluge su njihove, a problemi tuđi. Poslao sam im prvom polovinom septembra nacrt ugovora koji bi trebalo da bude automatski produžen uoči Frankfurtskog sajma. Nikada nisu odgovorili. Odradio sam im Frankfurt bez ugovora jer je cijela stvar važnija i od mene i od njih. Hamović mi je u razgovoru o tome rekao čuveno „nema problema“. Zbog takvog ponašanja mu je njemački partner, direktor Lajpcškog sajma, poslao zvanično pismo, koje Hamović, naravno, krije od javnosti. U pismu je nabrojano nekoliko već spomenutih maštovitih načina izbjegavanja obaveza iz ugovora potpisanog između Ministarstva i Lajpcškog sajma. Hamovićeve ponovljene tvrdnje da je naš razlaz navodno uzrokovan mojim lošim rezultatima spada svakako u bezobrazluk čovjeka koji ima naviku, stečenu valjda dugim naslanjanjem na sistem neformalne moći, da bez posljedica izgovara najgrublje neistine. Ljudi poput Hamovića ne bi opstali ni 24 sata u nekoj firmi koja drži do profesionalnih standarda poslovanja, a o ministarstvima ozbiljnih zemalja da i ne govorimo. Takvi spadaju u soj klasičnih tranzicionih muljatora. Tragično je to što je njegovo ponašanje otrov za predstavljanje srpske književnosti u svijetu. Iako ih je direktor Lajpcškog sajma neugodno podsjetio u spomenutom zvaničnom pismu na obaveze, nisu dugo odgovarali ni njemu ni meni. Njemu su potom rekli da će u decembru (dakle dva mjeseca poslije Frankfurta) doći u Lajpcig da se dogovore, poslali su neke haotične planove koji nemaju veze sa dogovorenim konceptom.

Cilea i mene su već pozivali telefonom slavisti, izdavači, novinari, sa pitanjem zašto se sve to pretumbava u posljednji čas. Shvatio sam da će beogradska ekipa igrati tu igru natezanja i



skrivanja do kraja. Ali će je igrati bez mene. Objelodanio sam naš definitivni razlaz. Onda su iz šešira izvukli bezazlenu slavistkinju iz Beča kao rezervnu igračicu. Nova koordinatorka njihovu volju sprovodi uz austrijski šarm, ne postavljajući suvišna pitanja.

SVI PISCI OKO JEDNOG KAZANA

Koncepciju sam zasnovao na tri iskaza: srpska literatura obnavlja svoju urbanu vitalnost, snažne ženske autorske ličnosti su sve prisutnije u samom vrhu i tematsko-estetski pluralizam ne dozvoljava ideološku ili umjetničku dominaciju samo jedne grupe ili škole.

Posebno tematsko izdanje najstarijeg njemačkog časopisa *Neue Rundschau*, koji sam priredio zajedno sa urednicom Izabelom Kupski, objavljen je u septembru. Iako se radi o prvorazrednoj literarnoj platformi u zemlji od osamdeset miliona stanovnika, cijeli broj je kompletno marginalizovan u srpskim medijima bliskim Odboru - iako sam im lično poslao informacije. Koncepcijski je časopis zaista zastupao pluralizam, ali nije bilo mjesta za nekoliko miljenika kruga oko Odbora. Zamislite da neka sportska ekipa iz Srbije postigne uspjeh u svijetu, a glavni beogradski mediji o tome ne izvjestite, jer se neko ne slaže sa odlukom trenera ko će da istrči na teren. Bilo kako bilo, sada je Lajpcig tu. U program su pragmatično uvršteni i oni naslovi koje Nijemci i Austrijanci svakako misle objaviti. Time se pomalo „nabija kilaža“ da bi broj naslova, za koji je navodno zaslužno Ministarstvo, bio veći. Činovnici Ministarstva i ljudi okupljeni u Organizacioni odbor pristali su na moju inicijativu da priupitaju tridesetak kritičara koje bi naslove rado preporučili. Zbrajanjem njihovih glasova dobili smo kakvu-takvu sliku o tome šta većina upitanih smatra dobrom srpskom književnošću. Samo dva člana Odbora su tu zastupljena na listi, Radoslav Petković i Sreten Ugričić.

Ukoliko onda pogledate listu prevoda koje je „poguralo“ ministarstvo, uočavate da je na tu listu za Lajpcig volšebno uskočio član Odbora, pisac i izdavač Vladislav Bajac. Lično sam razgovarao sa njemačkim izdavačem koji objavljuje Pištala, Ugričića i Bajca. Bajac nije bio njegov prioritet. To pokazuje kuda vodi sukob interesa. Drugi kriterijum za prezentaciju u Lajpcigu bio je već postojeća zainteresovanost njemačkih izdavača za nekog pisca. Dobar broj naslova sa liste novih izdanja na njemačkom, koja je najavljena kao dio beogradskog paketa, ugovoren je mnogo prije bilo kakve aktivnosti Ministarstva.

No, i prema ovom kriterijumu su se u Odboru postavili selektivno. Nisu, na primjer, u Lajpcig pozvali Jovana Nikolića, kojem upravo izlazi treća knjiga u Austriji, koji živi u Kelnu i sposoban je da komunicira na njemačkom. Stvarne razloge ne znam, ali na Nikolićevo telefonsko raspitivanje u Ministarstvu Veskovićevo odgovor je glasilo: „Pa, nažalost, drugi su bliži kazanu“. Iznenadjujuće iskreno. Znači, skrajnuli su čak i onaj kvalitet koji su mogli imati u Lajpcigu bez velikih ulaganja. Kako onda očekivati bilo kakvu trpeljivost prema onim piscima u Srbiji koji su ovako ili onako javno kritički raspoloženi prema krugu ključnih igrača na relaciji P.E.N. - Ministarstvo kulture?

Sve u svemu, institucionalni okvir kulture u Srbiji nije dovoljno profesionalno postavljen, ne postoji politička volja da se iz njega trajno otkloni sukob interesa i stane u kraj monopolskom ponašanju. Piscima i izdavačima je ostalo jedino uporno vaninstitucionalno povezivanje sa kolegama u njemačkom govornom području - mimo ustanova koje bi po definiciji trebale biti njihov servis. ■

BLOK BR. V

Autori: Aleksa Jovanović i Lazar Bodroža

Avanture Zeca Milorada
EPIZODA: DOBAR SAM KAO LEBA, A SVI ME MRZE! POTRESNO! ISTINITO! JADNO!



VREME SMRTI I RAZONODE

Pišu: Predrag Lucić & Boris Dežulović

MELODIJE GARDE I ESTRADE

PRIJATELJI STARI, GDE STE?

(iz repertoara Tereze Skadarlije i VIS-a Dubrovački maligani)

Prijatelji stari, gde ste? Dal' ću ikad da vas nađem? Dal' ću znati da se snađem Harmonika kad zasniva?	Prijatelji stari, gde ste, Gde su naše stare pesme? Umetnicu dal' još ne sme Da se plesne po dupencetu?	Ko zna gde su doba ta Kad karakter bejah ja? Sve je isto kao pre, More, bre, More, bre.
Prijatelji stari, gde sam? Kažite mi šta to znači, Kad ti u kafani tutnu Hiljadarku-dve u flautnu?	Ko zna gde su splavovi I na splavu stolovi, Da zaigram kao pre Lindo, bre, Lindo, bre!	Ko zna gde su jarani, Slobodani, Tuđmani, Što nam zavadiše, bre, Estrade dve?
Ko zna gde su dani ti Kad smo bili dušmani? Sve je isto kao pre, Aman, bre, Aman, bre!	Ko zna gde su jarani, Slobodani, Tuđmani, Što nam zavadiše, bre, Estrade dve?	Prijatelji stari gde sam? Dal' ću znati da se vratim? Dal' će neko da mi plati U Lisinskom da mu zapevam...
Ko zna gde su jarani, Slobodani, Tuđmani, Što nam zavadiše, bre, Estrade dve?	Prijatelji stari, gde sam? I šta se to mene tiče? S Terazija vila kliče: Gde si, srpski Dubrovniče!	Moj je bazen Topla voda Za delije Živa zgoda
Prijatelji stari gde su? Dal' je ovo san il' java, Il' je ovo centar Sava, A ja pevam na kongresu?	Prijatelju stari, čao, Dal' si k'o ja najebao - Rov duboki iskopao Da bi onda u njegov upao?	Jer delije Meraklije Ne mogu bez Kesovije ■

TURBO PUCA, A FOLK RIČE

(revanš-pesma iz repertoara Zagrebačke filharmonike)

Puška puca, a top riče, grmi kao grom,
Mlad ustaša pjesme sluša po ukusu svom.

Puška puca, krv se lije, teče kao sok,
Mlad ustaša na bojištu sluša turbofolk.

Tjera smjelo Rolling Stone
s krugovala svog,
Zapovijeda: „Daj mi Cecu, jebo li te bog!“

Puška puca, a top riče, barut miriše,
Mlad ustaša u kaficu pijan uzdiše.

Ne plaši ga grom pušaka ni topova jek,
Ceca, Seka i Dragana uhu su mu lijek.

Oj Hrvatska, zemljo mila,
sviće danak tvoj,
Sad ustaška hrabra vojska koncert
čeka svoj.

Kurac puca za čembalo i za glasovir,
Arkanova udovica puni Maksimir.

Ne plaši je javna dreka ni prosvjeda val,
Na Maksimir istrčava kao Bad Blue Girl.

Majstori hrvatskog kiča, uzalud
vam trud,
Mlad ustaša više voli pravi srpski šund ■

BOLNI DNEVNIK UVREDA MOG DETINJSTVA NIJE ZANEMARIO NI TO NAJVEĆE PONIŽENJE na sekciji folklora

